

internetových serverů jak v české, tak i anglické verzi. Zprávu můžete ověřit např. prostřednictvím serverů www.hoax.cz, www.manipulatori.cz, www.demagog.cz, www.hatefree.cz apod.

6. Pokud zpráva obsahuje fotografie či videa, ověřte jejich původ

Zprávy šířené internetem často obsahují vizuální či audiovizuální doprovod, který lze v prostředí internetu rovněž ověřit. **Pozor na kontext!** Fotografie či videa nemusí odpovídat událostem, které popisují!

Původ fotografie si lze ověřit s využitím reverzního vyhledávání, které dnes poskytuje např. **Google Obrázky** nebo server **TinEye**. Pomoci může také nástroj **FotoForensics**, který dokáže manipulaci s fotografií odhalit.

V případě ověřování původů videí je nutné vyhledat původní video pomocí klíčových slov, která odpovídají obsahu videa, případně podle názvu souboru s videoobsahem. Pomoci může také nástroj **CitizenEvidence** od Amnesty International, který dokáže zkontrolovat autenticitu videa na YouTube.

Využít můžete také mapovací systém **Google Street View** a ověřit si, jak ve skutečnosti vypadá místo, ke kterému se daná zpráva vztahuje. Využít lze také inteligentní systém **WolframAlpha**, který umí odhalit, jaké bylo

v daný den, v danou hodinu a minutu na daném místě počasí.

7. Ověřte příběh

Nepravdivé zprávy často obsahují emotivně vylíčené události, které však nelze ověřit, protože o nich média neinformují. **Autor informace také často provádí svou vlastní interpretaci dané situace, aniž by si ověřil, zda má skutečně pravdu.**

Jak tedy ověřit, že se příběh udál tak, jak je popisován? Možností je oslovit s žádostí o informaci důvěryhodné instituce – policii, hasičský sbor, starostu obce apod.

Vydalo:

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace
Pedagogická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5, Olomouc, 771 40

Tento materiál vznikl v rámci projektu **E-Bezpečí proti hoaxům a tzv. fake news v prostředí české školy**, který projekt E-Bezpečí realizuje společně s Velvyslanectvím USA v České republice a dalšími partnery.

JAK SI OVĚŘIT INFORMACE NA INTERNETU?

Jak si ověřit informace na internetu?

1. Pozor na selský rozum

Velmi často se ve vztahu k dezinformacím setkáváme s názorem, že nám při posuzování pravdivosti informací pomůže docela jednoduše selský rozum. **Na ten se však v případě informací šířených online prostorem nelze stoprocentně spoléhat.**

Selský rozum (zdravý rozum, prostý rozum, *sensus communis*) vychází z vlastní zkušenosti, na základě které pronášíme soudy a hodnotíme, není tak nutné mít znalosti a dovednosti získané např. studiem. Selský rozum je také silně ovlivněn prostředím, ve kterém jsme žili a žijeme, komunitou, ve které se pohybujeme. Selský rozum má sklon ke zjednodušování, schematismu, dogmatismu, protože nebývá podložen kritickým myšlením, naprosto pak selhává při hodnocení věcí/jevů, se kterými nemáme každodenní přímou zkušenost.

2. Nečtěte pouze titulky

Před tím, než se rozhodnete zprávu přeposlat dále, přečtěte si ji celou – **neomezujte se pouze na titulek, který nemusí odpovídat obsahu textu.** Cílem titulků je především upoutat vaši pozornost, vyvolat emoční náboj a donutit vás na titulek kliknout či zprávu přeposlat dále.

3. Ověřte zdroj zprávy

Nejdříve je třeba zaměřit se na zdroj zprávy – tedy posoudit, zda je **příslušný původce zprávy věrohodný.** Pokud jde o web, který obsahuje dezinformace, konspirační teorie, hoaxy a pod., neberte jej jako věrohodný zdroj.

Zvláště **obezřetní buďte v případě zpráv, přicházejících z tzv. dezinformačních webů** (Aeronet, Ac24, Svět kolem nás...) – tyto zprávy nemusí být vyloženě nepravdivé, mohou obsahovat pravdivý základ, který je nepravdivými informacemi obalen, případně jsou zprávy zasazovány do nesprávného kontextu a spojovány s nesouvisejícími informacemi. **Rovněž ověřte, zda zpráva nepochází z vyloženě humoristického či recesistického webu.**

EU CHCE ZAKÁZAT KRTEČKA!

Nad oblíbenou pohádkovou postavičkou Zdeňka Milera se začínají stahovat mračna. Samotná skutečnost, že je krteček černý a kope díry v zemi, dráždí úředníky v Evropském parlamentu.

g.cz

4. Ověřte zdroje informací, ze kterých zpráva čerpá

Často se internetem pohybují zprávy, které neobsahují odkaz na žádný zdroj. Samozřejmě

neozdrojovaným zprávám bychom neměli věnovat pozornost – často obsahují zcela nepravdivé či zkreslené informace.

Nacházíme však také situace, kdy je zpráva podepsána neexistujícím autorem a odkazuje na neexistující autority – např. vědce, celebrity apod. S tímto se setkáváme např. u online podvodné inzerce, která odkazuje na neexistující autority (např. podvodná reklama Ling Fluent).

Internetem putují také zprávy odkazující na názor uznávané – často nežijící autority – a které zároveň odkazují na veřejnoprávní médium (třeba Český rozhlas). I zde je třeba postupovat obezřetně a ověřit si, zda nejde o dezinformaci. Do této kategorie patří např. vymyšlené a podvržené citáty Jana Wericha, Václava Havla či údajný (zcela vymyšlený) citát Zikmunda Lucemburského komentující muslimskou invazi.

Nepravdivé zprávy také často vznikají opisem zahraničního zdroje různé kvality, takže je dobré si text zprávy přeložit třeba do angličtiny a vyhledat výskyt přeloženého textu pomocí Google.

5. Ověřte, zda nejde o vyvrácený hoax

Velmi důležité je ověřit si, zda zpráva není pouhým hoaxem, který je již dávno vyvrácen a podroben důkladné analýze. K tomu již máme k dispozici celou řadu specializovaných